

सवै मारु भयो र पनि हामिहरु काम हा हर्ष ह्य हेराम ति आदि अने मारु भयो र पनि हामिहरु काम नमा अ
 ति आश्चर्य भये न हेर घुना थ त पाई ले गर्नु भया कोठु लोकर्म क्या हो कसै ले जित न न स क्या को अने क मा
 या रुपि काल स्व रुपि त्य सता मे घना द लाई मारि कन ता हा वाट त पाई सुक्त भयो र हामिहरु काम हा हर्ष ह्य
 हेरा व वयो आदि त पाई का क्य ले हामिहरु का अभय भयो ये स्तुर्म रान पाई धर्म रुकु भया का सधै त पाई का
 जय र ह व स भनि अग स्या दि ऋषि लोक ले आसि र्वा द दिनु भयो ति वाक्य सुनि कन ता हा श्री राम ले अलि कम
 नमा विस्मय गरि हात जोरि विंति गर्ना कन लाग्य हेरु वे श्वर हो त पाई हस्त ले आ ग्या गर्नु भया को मा मेरा
 अलि क सँ देह भयो क्या हो भन्या महा वीर रावण कुंभ कर्ण ति निहरु लाई वर्ण न गरि मे घना द लाई वर्ण
 ना गर्नु भयो क्या कारण तिन को प्र सं सा गर्नु भयो त्यस्ता महा विर रावण को भन्दा कसो बलियो भ

अरु भा
३

भयोतिकुरासुलाकोमेराइक्षा भयोहेअषेभर आग्यागुरुहवसइन्द्रजितभतिकसोनामरह्यो त्यस
लेइन्द्रकनकसो गरिजित्यो तेसोवरप्रसादकसो गरिपायो भन्यारतिवचन सुनिसमस्त ऋषिकाश्रेष्ठ
अगस्त्य ऋषि ले आग्यागर्नाकन लाग्या हेराघवइकुरासुलइक्ष्याभयामैले विंतिगुरुलासावधानरिसु
नुभयाजावस परापूर्व समययुगमावसाका मानसपुत्र योलस्यभन्याका ऋषिव्रह्मातुल्य निपोलस्यभनिब्रह्मालेना
मकर्तगुरुभयो तिक्रिषिधर्मात्ताशील गुणमापणि निपुणभैरलाकानिक्रिषिसुमेरुपर्वतका भृगमा
भरणविन्दुराज ऋषिका आश्रममावसिकन निपोलस्यलेतयस्याग्या एतप्रकारलेतयस्या गरिरहुनु
भयाकाबेला माननकातयविघ्नगर्नाकन देवकन्यानागकन्या असरा आदिगैकनाना प्रकारले नन
का अग्रमा। क्रीडागर्नाका प्रकारले बेलिकन रला योठाउ अति निको छ भनि हेरि रला तिकन्याहरु
लेदिनकोदिन एतप्रकारले उच्चाटनग्या रता होयोलस्यले भनला ग्या हेकन्या हो अवदे विपक्षितिमि
हरु यसठाउ मा आयोनाग भिरि होला भनि आयदीया लोवचनु सुनि तिकन्याहरुलेसठाउ मा जान हो जाने
सबैलामा भए विन्दुराजाका पुत्रिले एतप्रकारका आयदिराख्याकोनजा निकनत्यसठाउ मा गयिनेसबैमा

वीराम०

३

माचोडे गर्भिनिभयिं आफना शरिर कोलक्षीरादेयिकन राजकन्याको मनमा अति विस्मय गरिकन आ
प्रापिताका अग्रमा भन्नुलागिं होपिता येस्को विस्मय हेतु मैले जानि नभैरिस विरुद्ध सित पोल स्युक्त
धिका आश्रममा मात्र गजो उहिले देयि मेरो शरिर म हाये सोभयो भनैर ना हाभरण विन्दुराज अथ
अरले ध्यान छिले गरि हेदा पोल स्युका आपले गर्भिनिभयाको देयितां हा पुत्रिकन डाकी राज अथ
थिले पोल स्युक्त धिछेड विंति गर्नुलाग्दा हे भगवन् पुत्रियो मेरि पुत्रिकन्या गुराले पनिसंयुक्त नया
जीले यो कन्या दान लिनु हवस्त पाईले मत पश्चिमेकनक सो गरिकन्या दान लिउ भनिसुंदेहन
गर्नु हवस्त मेरी पुत्रिले त पाईको सेवा गरउ छु येसकार एलिनु भया जावस्त भनि प्रार्थना गर्नु भयो
पोल स्युले चिंतना गरि मैले लिजालो भनिलियार भरण विन्दुराज अथ धिफिरि गयातां हाते सुकन्या क
न देयि पोल स्युले हय गरि आज्ञा भयो हे स्त्री तेरि सेवाले म सुनुष्ट भजो येसकार एति मि कनवरदि
छु भनि मतुत्यत कन पुत्र हवस्त भनिकुलको उद्धार गर्न सामर्थ्य भयाको त्रैलोक्य मायनि प्रख्यात भयाको
तेस्रो पुत्र हवस्त मैले अभ्यास गन्याको वेदघोष शब्दले सुन्याको निमित्त लेने रा पुत्रको नाम विश्रवाभनि

श्रु. भा.
४

प्रख्यात होला सोचा दिवत वर्क लेयनिसंयुक्त मस्त तेज श्रि विदावार पिना तुल्य विश्रवा ह्वर ॥ ॥
॥ इति श्रीश्रद्धात्म रामायणे उ मा म हेश्वर संवादे उत्तरकाण्डे श्रु गत्पवाक्यं नाम प्रथमोऽध्यायः ॥
श्रीमाहादे उवाच ॥ ॥ हे पार्वति ताहाय छि अगस्त्य अधिले आतागन किन लागा हे पुलस्त्य कायु-
त्रतनले वाल धेदे धित स्या गरिर ह्या कस्त विश्रवा भन्या सत्पवादि शिल वत समस्त भोग छोडित य
स्या गरिर ह्या का धर्म मार्ग मात त्पर भैर हन्या भार हाज अधिले आ प्रा पुत्री ति विश्रवा ला इदि
ना कन चित ना गरि ते स्ता मा गै कन विवाह गरि दिया ते स्ता लक्ष्मण ले संयुक्त धर्म मर्ज्या तज स्ते
गरि कन विश्रवामुनिले कंन्या दान लिया ताहाय छि ते स्वं न्या का ग भिनि भै क भै कन पुत्र
जात भयो कस्तो पुत्र भन्या गुण ले युक्त राज लक्ष्मण भयो को ते सवेला मा ब्रह्म ले हर्ष गरी कन ना
म कर्म न्या यो वाल ध को नाम वैश्रवरा भल्लु भनि ब्रह्म ले नाम कर्म ग न्या ताहाय छि ति वैश्रवा
तयो वन मा गै कन तय स्या ग न्यार तयो वृद्धि भै आ यो अने कय जादि गरि कन परम गति पाउना

रामः

लघोईकनवस्याकोदेखनुभयो राक्षसकोपुत्रसूर्यसमानन्योवालखकनदेखि श्रीमहादेवलेआज्ञागर्नलाग्या
हेपार्वतियोवालहेरभनीआज्ञाभयोरतांहापार्वतीलेयनित्योवालखलाईदेखनुभईकनआज्ञागर्नोकगला
गिंहेपरमेश्वरन्योवालखलाईहामिलेवरदिईहिउभनिआज्ञागरिनरन्योवालकलाईवरदिनलाग्या
हेवालखनतेरापिताकोउमेरनभैकनआकासमानगैतवसभनिएस्यकारलेश्रीमहादेवलेवरदिउभयो
न्योहेरिकनभीपार्वतिलेयनिआज्ञागर्नोकनलागिंहेराक्षसतलाईश्रीमहादेवलेवरप्रसन्नभयोअवमे
लेपनिनकनवरदिछुसवैराक्षसीकावालकजन्म्याकावालककोवैसज्जुननपरोसजन्मनिवित्रिकेवाइवष
कोउमेरहवोसभनिएस्यकारकोवरप्रसादलेभीपार्वतिलेवरप्रसादलेअनेकअनेकसम्पत्तिवाईकराआ
कासपरिमावस्याभनिअगस्त्यकरविलेश्रीरामलाईसुनाईउभयोभनिश्रीमहादेवलेपार्वतिलाईसुनाईउभ
यो॥ १॥ इतिश्रीअध्यात्मरामायणोउमामहेश्वरसंवादेउत्तरकाण्डेअगस्त्यवाक्यनामन्ततीयोध्यायः॥ १॥
श्रीमहादेउवाच॥ हेपार्वतितांहापछिन्योकेशिराक्षशलेवरप्रसादपायाकोसवैलोकलेसुनिकनग्रामनी

अ. रा. भा. ७

भन्याकागंधर्वकोपुत्रिअतिरुपवंतिन्योसुकेशलाईदियोतनकोनामवेदवतितेसकन्यालेसुकेशस्या
मियाइकन माहाअनन्दलेरही दरिइलेधनपायाजस्तो त्योसुकेशराक्षसलेयनिदेवस्त्रीयाइकन
नानाकडासुषगरिरह्यो तेसवेलामात्योसुकेशकाविर्यले देवतिकोगर्भवाटपुत्रतीनजनाभया
तितीनवरापुत्रमाहादेवतुअ सुउराकानाममालेवन्न सुउरासुमारी--- तिनिहुरूमाहाय
राकमित्रिलोकसमान अग्निजस्तोमन्त्रतयजस्तोतिनिहुरूकादेहयवतिसमान तिनेजनालेत
यस्यागर्नाकन सुमेरुयवतमागया हेराचवतेसवेलामा माहाश्चोरश्तयस्यागन्या सन्यप्राज्व
यदमतनका तेजलेउत्पतिभयो यसप्रकासकातयस्याले त्रैलोक्यदाहभयोभयोभयोभयो
सस्युकासेउग्रतयस्यागरी कनचतुर्वक्त्रब्रह्माविमानमावसी आउनुभैकन आग्यागन्या हेभुकेस
पुत्रहो तिनिहुरूलाईवरदिनामआया वरमागभनिआतागर्नुभयो तेसवेलामा तीनजनाकाय
नि हर्षमानगरितयस्यासाफल्यभयोभनिविताइ ब्रह्माकोसुषहेरी वरमाग्नलाग्या हेदेवन्नमश

रामः
७

उलोहोनिहुरुलाईजितननसकिकनहामिहुरुपरस्परविरोधनहुन्यागरिवर्यसचभयाजावसभानि विंतिगन्यातों
हानथाऊभानिसुकेशकोपुत्रहुरुतिनेजगालाईवरप्रसाददिकनब्रह्मासत्यलोकमागयागिराक्षशहुरुखवर
पाईकनदेवअसुरादिलाईअनेकप्रकारलेपीडागयाअथिहुरुयक्षगंधर्वादिअनेकलाईमान्यानेसवेलामा
देवाधिदेवलेपनिरक्षागर्नसकेननर्कमावसन्त्यामउशलाईरक्षागर्ननहुन्यानेत्रैलोकमापनिआफनुरम
नोग्यगन्याहर्षमानगरिकनविश्वकर्मालाईभनलाग्योहेविश्वकर्मादेवताहुरुलाईबुसिगराईघरवनाउंनजा
न्यातिमिस्कारणहामिहुरुकोवांछाजसेगह्वनाईदेउंभन्यारविश्वकर्मालेभनलाग्योहेराक्षसेश्वरतिमिहुरुको
वासवनाउंनुयोग्यहुइइकाआज्ञालेवनाईराव्याकोछउत्तमनगरलंकापुरिदक्षिणसमुन्दसीरसुमेरुत्रिकुटाव
लकोमध्यभावनाईराव्याकोछसुवर्णकोपुरिअमरावतिनृत्यछइछबमिदेदेवताहुरुअमरावतिमावह्नुभयाकोजसे
तिमिहुरुपनिनेसठाउंमावसनेसनगरकोविस्तारशयजोजनछउवभन्यानिसजेजमछआकाशसमानहेराक्षश
तेसमहानगरमाअनेकराक्षसादिसहितगरिकेसेकापीडाबंधननभैकनवह्नजाभनिविश्वकर्मालेभन्यारुतिवव

अ. रा. भा.
८

ननुनिमाल्यवत्तादितिनेभाईलेआनन्दगरिकनअनुचरराक्षसादिसहितगरिगठप्राकारसहितसहितसुवर्णम
यगहअनेकसंयुक्तनेस्तालंकापुरिमाथिगेकनसुखलेराज्यगरिवस्यामाहाशरीरविरशराक्षशहुरुजिपुरासूरस
मानमहावलियास्वर्णलंकारलेभूषणगरिभयानकशराक्षशहुरुसहितलेमहासुखलेराज्यगरिवस्याभनिअग
त्यकरविले श्रीरामलैईसुनाईनुभयो॥॥॥इतिश्रीरामायणोउमामहेश्वरसंवादेउत्तरकाण्डेअगल्यवाक्यं
चतुर्थोऽध्यायः॥॥॥श्रीमाहादेवोवाच॥॥हेपार्वतीअगस्त्यलेफेरीआगपागदभयाहेरामभद्रयस्यकारलेलंका
सुखभोगगरिरह्याकावेतामानर्मदागंधर्वकितीनवटीपुत्रीथियाकस्तागंधर्वभन्याश्रीकृतिरुपायतिराक्षसहस्तितिनेजनालाई
पुर्णचद्रसमानकन्याहस्तविवाहगरिदियातिनिहस्तितिनेजनाकापनिस्त्रीभयारस्त्रीपुरुषकामयोदजस्तेनानाप्रकारलेक्रीडा
सुखभोगगरिरह्याताहापछिमात्यवंतकिस्त्रीसुकृतिवाटपुत्रजातभयोहेरामवशमुष्टिविरुपाक्षडुम्वसुप्रचयज्ञकोपम
त्रउन्मत्ततिसातपुत्रकृतिकापुत्रीघोटीयसपुत्रीकोनामअनलामाल्यवत्तकीसुमायास्त्रीकेतुमतिनामतेस्कापुत्रकोनाम
प्रहस्तअकंपनविकटकरजमूढधुश्राक्षकंपनदण्डनरअनिकललसंपातिसुपार्श्वमहामतिसंरुदिप्रघसभीसवर्णतिनि

तदुक्तं तस्मात्मानि विताई रहं दा भया प्रोवृ तांत कुरासवै हनुमानले सुनिरहनु भयोः रताता हनुमानलो वितं
नगनु भयोः प्रवसे प्रतितन भेन हुन्ना कुसप्रे हे राम वंद्य भोजोः आदिवनवास आउनु भया को कुरा विसा
ले सुनाउ भनि हनुमानले मितना गनु भयोः भनि श्री महादेवले पार्वतिकन सुनावदा भयोः ॥ ॥ इति
श्री श्री तारामय सोऽमा महे अर संवा दे सु दूर कांडे त्रितियोः ॥ ३ ॥ श्री सदासिधो वा ॥ ॥
हे पार्वति ताहा पद्वि सिताका आग्रमा हनुमानले आव मथुरावनग रिवलेन राजाः प्रजोः विषय
दसरथ राजा अतिव भुङ्गु भयोः सवै मंत्रि प्रभौ तिः मतो गारिकन श्री राम वंद्य लाई राज्य भीषेक दिनु भ
योः ताहा राजा दसरथले लो भनि त्रिको दिन हे राई भंनु भयोः ताहा श्री भीषेको सामग सवैत पारगारि
प्रगु हुं दा को वेलामा ताहा मथुरा नाम कु विजले राम वंद्य लाई राज्य भीषेक दिन लाग्ना को प्रवर सुनि आ
फले सेवा गरि ला कि के को रानिकन सुनावनु यमो भानिः गईर भंनलागिः हे के को रानित पाईले यस्तो प्र
वर कस्तो सुनु भयन प्रवसे सवै मंत्रि को सम्य द गारि र जाय सरथ संग सुनाउनु भयोः श्री राम वंद्य लाई रा
ज्य भीषेक दिन त पारगामा भानि सुनाईर ताहा के को रानि महा सुता पले रहं दि भईर ताहा मथलाले भ

ले
नालागिः हे को को ई मरा पूर्व मा दसर थरा जाले तपाईं गुरु भया को कार्य मा महा संतोष भयो रत माई कन
उई वर दिंदु भनि भानि आग्ना भयो र मो वर मैले खेलै लिन्या वषत भया को दैन बाह्या को वेला मा
मागुला भानि ना सो राघव गुरु भया को द प्रसन्न कारले म थराले भानि नर ता हा के कोले अंन २ भनि म थरला
ई श्रने क सिर पाउ दिई न ता हा म थराले भन्या का जस्तो दसर थरा जाले हनु र मान वंति गर्न ला गिनः हे स्वामि श्रुति
तपाईं ले मला ई वर प्रसं नहु गुरु भया को द मैले पानि मलाई बाह्या को वेला मा लिउला भन्यो र मैले लिया को
दैन श्रवत माई ले मलाई विंति गर्न ला ग्या को पदार्थ दिनु भया जावस भनि हे दसर थ मा तारा जाले प्रभु स्वामि
राम मंदिराई अतु दस वर्ष समवन वास गुरु प्रग वनु मेरो पुत्र भरत लाई राज्य भी प्रेक दिनु भया जावस
भानि नर मो व वन दसर थरा जाले सुनि मुर्दा भै कोहि मंन न सकि प्रसन्न कारले र हंदा मंनि रुत प्रभु
वासि क प्रभु प्र रिषि प्रभु प्रले श्रने क न पवा दाव जाई गित सवैत प्रार गति राम मंदिराई राज्य भी प्रेक दि
उला भानि आउदा मा ता हा दसर थरा जाले को ठा वा नि सु कुरु भय नर मंनि रुत सवैले विंति गर्न ला ग्या हे मे
हा राजा दसर थः रक्ष भी प्रेक दिन्या वेला भै आ यो भनि विंति गर्न मा ता हा राम मंदिरा पावला गुरु भयो र आ
प्राप्ति ता दसर थ का को ठा भी ब्रजा गुरु भयो ता हा दसर थरा जाले राम मंदिरा को मुख दे प्र गुरु भयो र आलिंग नाग

राम
१०

रिमा हा विलापले मुर्धित भैकत केहि बोलना न सकिर हनु भयो ता हा राम मज्जुले प्रति विंतिगनी किन लाग्यो
हे पिता का कारणा लेत पाईले यस्तो विलाप गर्नु भयो भनी भन्दा हा श्रुनेक प्रकारले विंतिगर्नु भयो र प्रति
पसर थरा जाले केहि उतरा दिला सकुनु भयो न हा हा के कौलाई राम मज्जुले आग्या गर्नु भयो हे सा निमाई पीता
ले के न यस्तो सोक गरि हा को भनि हा हा के कौले भवला गिन हे राम भद्र प्रपित मा प्रिताले मलाई वर दान
दिन भन्ना को छुँ उसवेला मा मैले लिई न थ्या श्रव मैले माग्यो र तव त मा प्रिताले मकन म सन भयो श्रवति
मियो अवर्ष सम वन वास जागु पयो मेरा पुत्र भरत लाई राजे भीषे कदि दौं छे हेति मि वन वास जागु भनि
हा हा राम भद्र सितार हनु भयो का जगामा पावला गर्नु भयो ता हा सिताले विंतिगदि भई न हे स्वामि राम
भद्र यस्तो मंगल को वेलामा काति मि ते तपाई को मुख म लिन दू भंती हा हा राम मज्जुले सिताल दम टालाई
ई कु रा सबै वृत्त सुनाउनु भयो हा हा ल दम टाले आग्या गर्नु भयो हे भ्राता राम भद्र के कौ सा निमाले प्रिता
कनः सत्ते पा सले बाप्पी न भर दलाई श्री भीषे कदि उला भंगु भयो प्रस्ता वृक्ष भयो का प्रिता का हातले लिनु प
छुँ तपाईले मलाई आग्या मात्रै दिनु हव स श्री भीषे क हा मि आ फे लि उलाई सा निमा का व भन ले प्रिताले अस
ते गर्नु भयो को देखि तपाईले आग्या मात्रै वक् सुनु हव स भरथ कन छेले मैले मा रौला भने हा हा राम भद्र ले आ

आमागर्भभयोः हेलक्ष्मणा पिताको सते प्रतिपालनगर्भपदं सते भन्या कोवे भगिर्द्वेन अवस्थमैलेव
 नवासजानै प्रयो भनि आमागर्भभयोः हेलक्ष्मणा माताको सत्मासितालाई पिताकनस सारगारिराभ्याः
 तस्मैति मिले पति स सारगर्भपदं भनि आमागर्भभयोः ते सवेला मासितालक्ष्मणाले पति विंतिगर्भलागा
 हेरामभंद्रः तपाईजा हा पावला गुरुहुं दुहि २ हा मि रुह पति आउं द्योः भनेर ता हा रामभंद्रलक्ष्मणासि
 ता ईति नै जनाले महा विलाप गरि र हर्गुभया को वेला मा के कैले भाडो जाउं भनि पठां यीर श्री रामभंद्र प्र
 मुख सितालक्ष्मणाले पितालाई प्रदक्षिणा गरि वनवास जान लाग्ना का वेला मा ता हा दसरथले पुत्र वन
 मकन दे प्रगुभयोः रामसिता आलिं गन गरि मुर्दित भै केन कोहि वोलन स के नं ता हा के कैले भनि नं हे
 रामभंद्र लो वल्लु दाडि यो रुष का वो क को वल्लु लाई भाडो जाउं भनि र ता हा रामभंद्रलक्ष्मणा सिताले प
 ति ति नै वल्लु यो कि माता प्र भृति सवेलाई प्रदक्षिण गरि वनवास जागुभयोः प्रत्यकारले हनुमानले रामभंद्र का
 कुरा सवै वृता ह सुनाव गुरु दा ता हा सिताले पिता डि भई र यो कुरा महा अत मुत् भनि आ फुड दे काई
 रहि नू भयो ते स गर्भा का दुधा का मा भी हेन भयो र सिता काम न मा पिता डि भई र यो पाप मारा
 वणा को अते क मा पा ले रु प लि गु जा द दुः त स र्थ मिलाई छा मन कन नि प्रयले आयो भनि पिता ई न र ते स

राम
 ११

बयश्माश्रवतीर्णहुनुभयाका भक्तको आभारहुनुभयाका एसा सर्वव्यापितपात्रि. एसा सस उत्पतिभया
को कुरात पात्रि छै उ विनि गरि सवैयो हेराय वफेरिरा वरा को जन्मले. स्तो पुत्र मेघनादति निहृजन्मभयाको
पुरा विनि गरि छै सुनुभया जावस्. भनि अगस्त्य रिषिले श्री राम कन सुनाउनुभयो ॥ इति श्री अध्यात्म रामाय
णे उमा मेरु श्वर सन्वादे उत्रकाण्डे अगस्त्य वाक्यं प्रहस्तादि उत्पति नाम सर्गः ॥ ॥ श्री महादेव उवाच ॥
हे पार्वति ता हां पृथि पेरि अगस्त्य ले जाग्या ग याः हेराय व अलिक का लग या पछिः र कसा त लमा वस्या को
सुतारिरा दस ले आफनी पुत्री लिकरण पथी माधि आइ कण भु मन गये नील वरण मेघ सप्ता रात प्रकृ
चन गहना लाई कण आफनि पुत्रिलक्ष्मी सी सुदल कं आ यो टिली कण पथी मा आ यो ते सवेला मावे
अरु प्रष क विमान मा वसि आफना पी तावे अ वा छै उ जाना कण आ या ति वे अ वरा आ या को
देखि सुतारिरा दस ले नै क सि ना मा रा दसि आफनी पुत्री लाइ भन लाग्योः हे पुत्री ते रो वी वारु
जन्मोदय त भै आ यो मेरा भयले ड राइ कण तो लाइ कसे ले मा ग्ये नं सर्व गुन ले संतुक्त भया कि

रामा

तसुची अत्रिका सवै गुण लेसे युक्त भया किम हां सुंदरि पीता का दुष हरं न गर्त सक न्यात कंचाले पत्र कुलप
 रुषको कुलप निरुद्धार गरी सा मर्थः ऐस कार नव ला का कुल मा जा त भया का पौलस्त अधिकण तेले प्रह्व गर
 कान भन्यातिक वेर प्रथ कविमान् मा वीसि अ नंद ले आ या को जलो तो लाइ पनि कुल तुल्ये पत्र प्राप्ता होला हे
 पुत्री अवत प्रह्व को पत्र विश्व वासु नित न ले तप स्या गरि र ह्या का त्यस वेला मा ले क सिले वषत विचार नु ग
 रिः संध्या काल का वेला मा गवन गरि अ विका आ अ मा गै करण अधो मुख गरि रहित्ये म हां सुंदरि तेज
 सी अत्रिका देषिता हां विश्वाले आ ग्या गनो क नूला ग्याः हे अत्रित क कि पुत्रि होसु केन आ हा आ इत
 न न्याः ने क सिले भं नूला गी हे छ ने मेले कया विनि गनु तपा नी सर्व ज होः श्री काल को वर्त मान जा न्या तपा
 ले ध्यान दृष्टि ले हे नु हव सुः भनिः मेरा पिता का अ ग्या ले म मां हां आ ना ऐ कारण तपा नी ले विचार गनु हव
 सुः भनिः ऐव व न सु नीः वीश्व वासु निले ध्यान दृष्टि ले हन ला ग्याः हे भद्र त आ या को कारन मे ले धा हा
 पा नाः संध्या काल मा तपा नी ना हां आ इत अ वयो भयान क काल मा ऐ कारण त क न पुत्र ता होला भ

रामा

१४

देहका महापिधानर हेतु समस्त हेतु होला देवताका असले उत्पन्न भौरे सादर हेतु प्रंगव हेतु स्वस्त समस्त
वानर सतहस्ति को जलो बलभया को कतिवानर दस हस्ति को बलद को ईवानर को अस बलद को हिवानर
अजल कुठ देहे को ईवानर कन का मत प्राय देहे को ईरक्त वदन को ईलामा को सको ई फटिका जलो बरा बिजुद्ध
गर्भावां प्रागरि आया को हेतु होला हे राम समस्त जिते प्रिय समस्त ले फल फल मात्र घाई वसा का भालु को
अभी प्रतिमा हावु धो वत समस्त मंत्रि को अष्ट कोटि भालु को स्वामि जम्य वान भन्या का ईने हुकुत्रे
लोक मा प्रयात भया का महा पराक्रमि का महा पिचायु प्रकृति तेज रवि मन्त्रि वृद्धि वत मा अष्ट
भया को हनुमान भन्या का ईने हुं भनि देखाया फेरि नल निलग वप्र गवा धा गंध्य मा दन सर भवि
विष्णु प्रई द मद्र गन पन स कला प्रया दधी सुष सुष ना सल अतिवानर हस्त महा विरसे ना पात हे
नृसिंहे हे राम को सरि भन्या का वानर मा हा विर हनुमान को वावु हन हेतु स्वस्त हे मित्र कौज को सदा
मात्र तया ईला ई नजर गारायो ईवानर मा हा २ विष्णु वात ईद्र को जलो पराक्रम भनि प्रकृत सदा रका कोटि
सप्त देवानर दन भनि सुग्रीव ले ले राम मं प्रकृत वानर संध्या बल बुद्धि पराक्रम वर्ता समस्त को प्रपार्थ
प्रस्तावन भनि सुनाया हे मित्र तया ई को आग्या प्रमाता इह ल गन्या दन ईवानर समस्त देवता को अस

राम

लेजन्मभयाकोईवालिकोप्रश्रीमानअंगदनामलोकमाप्रख्यातवालिकाजस्तोप्रहृष्टार्थभयाकारादासकोकुकुलना
सगर्नसामर्थभयाकातयाईकासामानिमित्तलेजिउकोमायामारिआमासाताओव्यापर्वतकोश्रीगलेहातिस
त्रुकननासगर्नसामर्थभयाकादरहेरघुअरेईवानरसमस्तलाईमाहिन्याकुराआमागारिभूहउनुहवस
भनिसुगिबलेरामधंद्रथाईविंतिगयाभनिकैतासपर्वतमाश्रीमाहादेवलेपार्वतीकनसुनायाः॥॥ईतिश्री
श्रृयाभरातप्रतोडमामहेश्वरसंवादेकिकिंआकातेपेवंमोआम॥५॥श्रीमहादेवउवाच॥हेपार्व
तिआहापदि॥राममुलेसुगिवकनआसिंगनागरिहर्षकाआमुपुर्तागरिआमागदभयाःहेमित्रसुगिवतिमि
लेप्रोठुलोकायेहोभनिकेअलपामडताश्रवसिताकोभोजन्याश्रथगरवानरहरुकनभारैदिसाभोजनपठाव
भन्याईकुरासुनि सुगिवलेअतिसितमहाश्वतिष्ठश्वानरअसदिसामासहावेगसितसिताभोजनपठामा
जुवराजअंगदजमुवानरहरुमाननलसुषेनसरभमैददिविदःप्रतिलाईकौदसहिदगरिदधीतादिस
मापठाडिदासाहावल्लिष्ठश्वानरपगपारजानलायामासुगिवलेआमागदभयाःहेवानरहोसमस्तलोक
लेसुनःमैहादिनभित्रसुभोसिताकोप्रवरलमायाःसिरपावदिडलाःमैहादिनमापनितिमिहस्तोनलमा
यासासिगहलाःप्रानतिडंडागरुलाभनिसुगिवलेभारैदिसमाप्रताप्रकारसितआमागरिमठापार

श्रीराम धार्ष्ट्र विदा हुन आयातन कन रासुले आया गदी भया हे हुन माना सिता का मन परी गनी निमित्त
 मेरे ना मा धर भाषा को अंगुलि सिता कन दिया हे कपि सेव प्रस काम भा प्रनत मो द वल स व ल मिले जाना को
 द भनि अंगुलि वानर कौ पिति मि सुभो पं था जाड भनि आया दिया राम सुनिष को आया सुनि वानर
 समस्त गयाः महा दुर्ग वन पुगिते सजगा मा प्र कन पं कर पर्वता का लो सो रा दा स प्र जो द मगा हति मारि
 मा सुधा ईवत्मा को देखि प्रो रा दा स अ वत्मा रावता होला भनि ईवानर समस्त ले किन्ती २ सवः वद्ग रिस वै
 ले मुनि प्र हा र गति प्र स रा दा स कन वं अ गमाः रावन हो ई न भनि अत स्थान गमा वानर हत को नि धाला
 गो र पानि प्रो जना गया पाति पाय नर सवै का कं सु का ईता पले भर्म ना गति जांदा महा भयं कन वना
 प्र जो द गै रुग प्र दे व्याः प्रो गु प्रा कस्तो भनाः आस ले दो पिरा व्या को अने कल नाले जलि भै रसा को प्रस्ता द
 ला वाट प्रो प्र भी जा ई प्र व म प्र वे वा पं धिते स दु ला देखि उडि आया को देखि रवानर हत भना भना
 ते स दु ला मी व अ व स पाति होला पाति घाना जाड भनि भना अ प्र धि वाट हुन मान लाग्या तन का पदि
 २ अ व वानर समस्त हा मा ला गति हुन मान का पदि लायी पाति घान ग पा प्रो ग पं कितो भना

राम

वज्रो अंशकाल भौरसा को बायो डेरै गमाय दिऊया लो देव्यार कपिल खख रहनु मान ले जल देव्यार कस्तो
भन्या अति निमल जल नाश फल अनेक फल पाकि रसा को अनेक मस पुन भौरसा को मनि निले धात्रि
तगरि राधा को ठाडर मा अनेक सुन दरि स मस्त लक्ष नले पुक्त भया कि जोग धारता गमा कि स्त्री जवाय
कलिवसा कि धान रहत ले देव्या कति भन्या श्री राम बंद को ध्यान गरि वसा कि धीर वल लाई जोग
धारता गरि वसा कि देधि महा ग्याति धान रहत ले ईत महा भक्ति जन भक्ति भय मानि नमस्कार
दा भया प्रस्तो देधि तपसि निले धान रहत थाई सुध्या धा हे धानर ति मि रहत कां हा बाय आयो कसले
भा हा पठायो का भनि आयो भनि सुध्या ई नः रहनु मान ले भंदा भया हे देवि सुं ग होला हा मि विंति
गरीला भनि भन्या अजो ध्या का राजा दसरथ का आग्रा अंगिका रागि राम लक्ष्मण सिता वनवास प्रा
उला गनु भया को राम कि भाग्य साध्वी सिता दुरा लारा वन ले बो रिले गया ता हा प्रदि आका भाईल
भमण सहित ले सुजिव संग पाडता गनु भयो र सुजिव संग मि पारि गरि श्री राम बंद को प्रिय वल मा
सिता प्रो जना जाड भनि हा मि रहत कन आग्रा गरि पठायो को दू हा मि रहत ले सिता प्रो जन श्री ईदा म

१५

रिसमले अति सुखलाग्यो र पातिषाड भक्ति प्रोत्थाप्य सद्यो र गप्ता मोक्ष आया को अव देव संजोगले हा मिह
रु नाहा आ इत पाई रु रु को को द र्शन पा ग्यु हे सु भो त पाई ना हा की न व लु भ मा को ले आ गार्ग रु व स भ निह
उ मा न ले स्त्रि जन दे उ सु आया भति श्री महा देव ले पार्वति कन सु ना उ दा भ या हे पार्वति ता हा प्रदि य सा
कु रा ग यो रु रु मा न प्र मुख वान र रु रु ला ई हे ति जो गि ति भं दी भ ई न हे वान र लो का ले आ फा २ आ ता त पू ग
रि फल फल भो र्जन ग रि भ्र म्त प्राम जल पान गरि मा हा आ यो ता हा प्रदि स म स व तां त म क हु ला भ ति वान र रु
रु ले फल फल पा ई त पा ग रि जल पान गरि स म स वान र ले भ्रं ज ति वा धी व स्ता भ या ता हा प्रदि यो गि ति भं दि
भ ई न हे रु रु मा न सु न पु र्व काल मा विष्णु कर्मा कि दो रि दि ये रु पि हे मा ना म भ या कि धि ई न ति नै हे मा न ले ये
क दिन मा श्री महा देव संतु ष भै हे मा क न डा कि ना व न मा नाना प्रकार का हा व भव क य धा ग रि अ ने क तर
रु को रा ग ले गित ब ला ई श्री मा हा रु द्र संतु ष भै हे मा क न प्रे हि दि य स्या न दि पा र्थ हि ठा डि मा पर मा सुं द रि हे मा
१० रु जा र व र्ष व स्या कि द्य ति नै हे मा का सं गि हा मि रु रु रु वि ष्णु कै हे पा डि ता गु हो ला त व मो धा हो ला भ ति ई द्य
ग रि व स्या कि मे रो ना म स्व यं प्र भा सुं द रि हो गं अ र्व कि दो रि रुं भ ति ते हि हे मा पु र्व काल मा प्र हि अ म र्था
डि व रु ल लो क मा जा ना वे ला मा म ला ई भ ति ग ई का भ ति भ या हे स वि स्व यं प्र भा सुं द रि ति मि ज हि पु रि मा व

सि प्राणिनहु आठ उह तप स्यार वेता युग मा श्री नारायन अव्यक्त अयोध्या काराजा दसर यका पुत्र भै
 पृथ्वी को भारना सगनी निमित्त पले वन वास गर्ना दंर याहा पदि श्री राम कि भार्या सिता रावन
 ले हर रा गरिले जा आह ते हि सिता ओ जनु निमीत्य ले ते रा गुफा मा वानर लोक आ उ न्याह ता
 हा पदि ति मि श्री राम चंद्र का चरन मा परि भक्ति पुर्व क ले पुजा स्तुति गरि न मस्कार गरि यो निग
 म्य सनातन विष्णु लोक जा उला भ नि हे माले हा मि कन भनी गईर अवहा मिले श्री राम चंद्र को
 दर्शन गर्न जा उ भ नि भ म्युर ईहा ग मु उहा पदि हे वानर लोक हो ति मि हे रुवा हिर जा उ भ म्युर स
 मस्त वानर हे रु गुफा वाट बाहिर निकल्या अरु वन मा सिता ओ जनु भ नि हि आ याहा पदि स्व
 यं प्रभा गुफा वाट बाहिर आई न रत काले मा श्री राम चंद्र व स्या का ठो मा पु गि देव्यार कस्तो राम चंद्र म
 न्या दक्षिण भाग मा सु गिव वाम तिल ह्मन कन राषि आफू मा रु मा व सि अनेक वानर सहा योगि
 मुसुक हो सि अति सुन्दर माया का अग्व चर यस्तो राम का चरन मा परि वोड सो प्रकार ले पुजा गरि
 स्तुति गर्दि भईर हे पर मे सो रत पाई को चरनो र विंद कस्तो भन्या लक्ष्मि ले सदा सेवन गरि राष्या
 को श्री महा देव पार्वति ब्रह्मादि देव ता लोक ले पुजा गरि न मस्कार गरि राष्या का अनेक योग्य

खरहल्ले दुसरे पांडु कठि व भया का व्यातले पति न पाया का प्रस्तात पाई का बरणा विद को अलो अ जु हा मिले पा
अ अ व ह मी ज न सा फले भयो हे पर मे अर त पाई पर मे अर हो संसार भाग नीति मि त लाई नाना अर तार लि ई अ
फा मा पा ले संसार मो हारि अ फु द स अर तार लि न्या प्रस्ता ति मि लाई को टि २ न म स्कार द हे ई खर को हि जा नि ज न भं द
व स्त्रा का अग्या ले प धि को भारा म धि ग नी ति मि त ले हो भ द्य को हि ग्या ति भं द अ ने क लोक पा पि ष भ या अर पा पि
ई धार ग नी ति मि त लाई अ व तार लि गु भ यो भं द प्रस्ता प्र का का कुरा ग्या नि ज न ले भं द भ ति हे पर मे अर संसार मा
ज ति प्रा नि ज न द त ति दे ड त पाई दो भ ति लोक जां दे न त को हि ग्या ति ज न ले पो त पा ई लाई बीं व द प्रस्ता त पाई को व्या
न स दा मे रा म न मा र हो स भ ति व स ग रु व स अ ति श्री रा म भं द को मु र्ति स धै मे रा हृ द य मा र हा न्या ग रि व स
ग रु व स हे पर मे मे अर क स्ता मु र्ति भ न्या अ ति सुं द री का न मा कुं ड ल ला या का गि व मा मु क्त मा ल ला या का वि स्ता
र हृ द य मा श्री व स्त्रा को वि हु भ या का अ ने क व न मा ल ले भु ष न ग या का रु ष का वो का को व स्त्र ला या का ज टा को
/ मु क्त वा व्या को निलो तै ज सो व र्ण भ या का सा क्षा त कं द र्प नि ज स्ता भ या का प्र स्ता त पाई का बरणा मा को टि
२ न म स्कार द हे प्र स व स्त्र म क न मो दा व क स ग रु व स भ ति व दं भु भा विं ति ग दि भ ई न ता हार मं अ

गंगा नदी भयाः हेतु प्रसिद्धिः ॐ प्राप्तां प्रथमा कोदार भया को प्रकगोयः पर्वतः यो पर्वतवाटः गंगा वहिरस्माका होला गं
 गा प्रसा नगरि चद्रिका आश्रमा जाऊः ताहान नारायण नः मुर्ति दत्ता ताहामि लाई मोक्ष होलाः भनि आग्या दि या
 रः त्वये प्रभा विंति गदि भई नः हे प्रामे श्रुत पाई को आग्या प्रमान ले मजां दुभानि रामयु का भरण मा परि स्वप्न
 प्रभाव द्रिका आश्रम मुनि गंगा का नागरि श्री नारायण को दर्शन गरि मोक्ष भई नः भनि कोला सः पर्वत मा श्री महा दे
 ले पार्वतिक न आग्या गदा भयाः ॥ ॥ इति श्री आत्म राम प्रतोड मा महेश्वर संभ्या दे किंकिं आकाते दे प्रथम
 व्यास ॥ ५ ॥ श्री महा देवो वा नः ॥ ॥ हे गिरि नदि नि सुन ताहा पदिवानर लोक श्रनेक ठाउँ मा सिता भोजन
 लाग्यार प्रसिद्धि कहि पति पाय नः सुग्रीव ले भया को कु रास मजि जु पुराजा श्रंग द भया भया हे रुमान दिलोक
 लो श्रव क सो गरो मे हूदि न भिन्न मा सिता को प्रवर न ल्या या त मो प्रान रा भया दैन भनि पठा या को हो थो वि
 सदि न गै गयो कोहि प्रवर पाया को दैन क सो गरो त मो प्रान ना स भयो मेरा पिता बालि सुग्रीव को परा सत्रु
 हुं तसर्थ तव श्रमि वाट कोहि नि उग रि प्रति मुक न रा भया दैन श्रव से ते ते नि उमा मेरो प्रीति भया दैन भनि
 नि श्रेय गरि श्रंग द ले आं प्रा मा आं सु पूर्व गरि उ म ले संता प्र गरि व स्मा को देखि समस्त वानर ले आं सु का टि व स्मा के
 रि श्रंग द ले भंदा भया हे वानर लोक हो सुनः सुग्रीव भया को माहा श्रम मिद वा लि जस्तो दा श्रुक न मा रि उ स कि

राम

स्त्रीश्राफले भोगे गरिरत्नाको दण्ड भन्ना को वावु जतिको मांगु पदः भाऊ भन्ना का महा तारिनु जे जस्तो मा भु पदः प
स्ता २ संग भोग रिवत्ता संग यस्ता भु पदः सुगिवले भु वत्त हा निक क मा न्ना दः राषणा देनः प्रसपा पिष्ट का हा तले म
नान क वा स हु न्ना दः तसर्थ हा मि श्राफे प्रात द्यो डो भतिः ति प्र प्र गरि स तोग न्ना को दे प्रिः हनु मान भंदा भन्नाः हे
नु भारजा भंग दः ति मिले प्रस्तो भु पदः जे गर्नु पदें नः ति मिले प्रस्तो गर्नु लाग्ना समस्त लोक प्र कि जन्मा दनः कार्य
ना स होला तसर्थ ति मिले हा मी गु पदें नः सुगिवको भु प्रि प्र ति मि हो नः प्री प्रारो प्रो दो क्कान भन्ना ति मि ता को
को रा हु नाले ति मि प्रि प्रारो दोः त मा वा वा वालि ले त मा हा त समा इ क नः राम्भु का हा त मा सो प्रि रा प्रो को हो त व राम
भं द्र ले त धम राज स्ता प्रि प्रारो त हो ति मि प्र ति प्रि प्रारो दो तसर्थ सुगिव का नि मि तले ति मि क न भ प्र दे न विसे
प्र ता रा का प्रि ति को कारणा ति मि ला ई सुगिवले को हि भनु सक न्ना दे न सं दे ह मा भु पदें न हेनु व राजा भंग दः
रजगा २ मा जा ई क न सि ता प्रो ज गु पदः भति हनु मान ले भंग दः क न वु जा ईः समस्त लोक व दु लो भै रत्ता भंग दः
प्र ति सा भु जन हनु मान को व न न सु नि रु द प्र मा भै र रा वि भ्र न द ग रि स म स्त वा न ले पु न व ई सि ता प्रो जन
भ ति ग प्रो ता हा प्र दि भ्र ने क जगा २ मा जां दा २ सु वेल भल पर्व त पु जि पर्व त मा भि जा ई ता हा सि ता हु नि न भ ति
भ्र ने क गु फ मा कं द ला मा भु म का मा ना ना जगा २ मा प्रो मार प्र ति मा प्र न र पर्व त वा ट व रु मार स म द्र प्र मा

राम

कस्तो समुद्र मन्था अने के पर्वत मन्था जे वसिरला को सुसपाति हाति जे सुति रस्ता काः अने के जल जंतु भयंकर गरि
वस्या काः अने केः डवल ले वे सिरला कोः यस्ता समुद्र मावानर रुह ले दे आरु मनमात्रा समान भयो रुज्जुवानर ले
भंदा भया हेवानर लोक प्रस्ता समुद्र पारालंका दुःतां हां सितारा आ को कोलाः अवयस्तो समुद्र कसो गरिः पारा
गरौ लंका कसो गरि जाडि प्रो समुद्र मन्था प्रति तिथा हा देनः पृथ्वी को दो परा समुद्र होलाः अवकसो गरि
पारा जाडिः भति समस्त वानर ले मुष्ठा मुष्ठा अने कत रुको सो क गरि वस्यारः अंगद भंदा भयाः हेवानर लोक अ
वकसो गरौः फकी जाडि भया सुग्रीव को भय भयो लंका जाडि भया तम्रो रुस्रो सामर्थ्य देन अवका गरौ म
सै गडि मा प्रान त्याग गर्नु प्रयोः सुग्रीव ले मार्ग परेनः हा निरुह आ फेः प्रान छोडु भतिः निअग्र गरि कस
वदा ईस मुद्र कातिरः समस्त वानर रुह रु मधु भति वसिरलाः ता हा पदि ते सै पर्वत कागु फ माः प्रडि गग
राजा वसिरला को श्री प्रोः कस्तो भयाः महा वृक्ष काल भया को प्रो वन भया को जग मुको भारी संपाति ना माग
अले वानर रुह लो मो रु भति निअग्र गरि वस्या को दो विरु र्ध मान गरि संपातिले दोर ना लाग्ना अं न्म मे ते भा
जे भति ईवानर समस्त मेरो अहार भया देव ले मेरो निमित्त लेव डुलोग रित्या ई प्रया प्रो अव दिन को मा
त्रा घाडिला भया को सुति समस्त वानर ले रास मातिका रागर्दा भयाः हा ई २ कस्तो विपरित प्रयोः फकी प्रो जाडि

१८

साल दृष्ट जसो सरि भया का व्या कलने नगरि हजारा हात ले नर्म दान दी को जल
जल की डगरा हर हात न का हजारा हात ले देखी रहो तु पाइ का पूजा ग
ल को तरंग आयो त्यो बचन सुनि रावण ले सह सार्जुन भन्या को त
ना का इक्षाले प्रस्थान गयो त्ये स देला मा महा स द ग रिक न दि
स्तो उ त्या त देखि कन पति गयो ता हा मो हो दर मा हा पा सी सु क
क्षेति नि हरु सवे सह आर्जुन वं स्या का ठ उ मा पु ग न ग य
नि अ ने क अ लि ज न ले सहित भै क न ना ना वा घ व जा इ अ न
गरिक न रहनु भया का सह आर्जुन देखि ता हा रा वण ले सत्य न को ध ग रि
न को म दि हो ति मि हरु वा डे गै क न ति मि हरु का र जा हे ह व ये देख को खि
सित यु डु ग रा क न महा वि रा वण आं या भ नी सु ना उन जा उ भ न्यो र पो व
त्री हरु सवे सख अ लिक न भ ल ला ग्या हे रा वण हा मारा जा खी हल सि त दि
भया का छन ह स्कारण चार प्रहरा त ति मि जा हि व स भो लि को दिन मा ति मि सि

रामा

दिनमाश्रवस्यपुनर्गारिहुदेनभन्याहामिहहसितगरहामिलाईजितिन
 रभन्यारइवननसुनीएवणकामंत्रीहहलेभनलाप्यातिमिहहले
 सिततिमिहहलेपुद्रुगर्तअसमानजोरिहोदनतिमिहहलेहामिसीत
 न्यलेसहआर्जुनकासेनालोइहाकिकनमहापुद्रुभयोत्यसुवेला
 कासेनालाइमत्युगद्याःलेइवेलाकोलाहलसुइप्रतिभेकणगुदोनपरसुनवइ
 गरिकणसहआर्जुणकासेन्यलाइससंयमारिदियारसप्रकारलेमारिकणएव
 लेमारिल्यायाकोदेविःसहआर्जुनदेविःविनिगणगयाःहेमाहारजतपाजीको
 कप्रकारलेमत्युगद्यायोभनिविनिगेत्येःइवचणसुनीएजालेआप्यागनीकरणला
 देनःमधेनकिभनिकणहलिसादिनीक्यामैनिसक्योमहाकोधलेरक्तनैनगारकला
 वर्णकाश्लीकारलेगुक्तभयाकोगदालीकरणसहआर्जुणएजापनिराक्षसकात्य
 मंधकारमश्रीसुयेइदयभयाजलोमहासहलेदगुरिकणगदाधुमाइकरणजानुभ
 जलोस्थीरभेहेलप्रहसकणदेवित्येसप्रकारलेमुसललीकरणविधावलपर्वतले
 प्रहसवत्यःताहप्रहसलेपनिमाहोकोधलेनादगरिकणनेसमुसललेसहआर्जुण